

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2014-01-13

M2013/790/Nm

Regelrådet

2014 -01- 15

Dnr...N2008:05/2014/13

Miljödepartementet

Naturmiljöenheten

Malin Gunnarsson

Telefon 08-405 46 27

E-post malin.gunnarsson@regeringskansliet.se

Havs- och vattenmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag om enskilda avlopp – styrmedel för att nå en hållbar åtgärdstakt

Remissinstanser:

1. Svea Hovrätt – Mark- och miljööverdomstolen
2. Nacka tingsrätt – Mark- och miljödomstolen
3. Vänersborgs tingsrätt – Mark- och miljödomstolen
4. Socialstyrelsen
5. Läke medelsverket
6. Smittskyddsinstitutet
7. Skatteverket
8. Länsstyrelsen i Stockholms län
9. Länsstyrelsen i Jönköpings län
10. Länsstyrelsen i Kalmar län
11. Länsstyrelsen i Skåne län
12. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
13. Länsstyrelsen i Västmanlands län
14. Länsstyrelsen i Dalarnas län
15. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
16. Länsstyrelsen i Jämtlands län
17. Länsstyrelsen i Norrbottens län
18. Kungliga tekniska högskolan, KTH
19. Linköpings universitet
20. Chalmers tekniska högskola
21. Skogsstyrelsen
22. Statens jordbruksverk
23. Statens veterinärmedicinska anstalt
24. Livsmedelsverket
25. Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
26. Naturvårdsverket
27. Kemikalieinspektionen

28. Stockholm Environment Institute
29. Boverket
30. Statens VA-nämnd
31. Trafikverket
32. Konkurrensverket
33. Sveriges geologiska undersökning, SGU
34. Tillväxtverket
35. Statens energimyndighet
36. Regelrådet
37. Konsumentverket
38. Arvidsjaur kommun
39. Arvika kommun
40. Borlänge kommun
41. Emmaboda kommun
42. Enköpings kommun
43. Eslövs kommun
44. Gnesta kommun
45. Gällivare kommun
46. Göteborgs kommun
47. Haninge kommun
48. Helsingborgs kommun
49. Huddinge kommun
50. Karlskrona kommun
51. Karlstads kommun
52. Kiruna kommun
53. Kristianstads kommun
54. Kristinehamns kommun
55. Kungsbacka kommun
56. Kungälv kommun
57. Linköpings kommun
58. Luleå kommun
59. Malmö kommun
60. Motala kommun
61. Mönsterås kommun
62. Skara kommun
63. Sollefteå kommun
64. Sundsvall kommun
65. Södertälje kommun
66. Vallentuna kommun
67. Vaxholms kommun
68. Örebro kommun
69. Östersunds kommun
70. Österåkers kommun
71. Västra Götalands läns landsting
72. Region Blekinge
73. Region Dalarna
74. Regionförbundet Jämtlands län
75. Region Västerbotten

76. Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien KSLA
77. Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA
78. Sveriges Kommuner och Landsting, SKL
79. Naturskyddsföreningen
80. Skattebetalarnas förening
81. Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
82. Svenskt Vatten
83. AnoxKaldnes AB
84. Avfall Sverige
85. Avloppsguidens användarförening
86. Bioptech AB
87. Ecoloop AB
88. EkoBalans Fenix AB
89. Ekolagen Miljöjuridik AB
90. Envix Nord AB
91. Fastighetsägarna
92. Fältbiologerna
93. Gryaab AB
94. Gästrike vatten
95. Havsmiljöinstitutet
96. Institutet för jordbruks- och miljöteknik
97. IVL, Svenska miljöinstitutet AB
98. JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik
99. KRAV
100. Käppalaförbundet
101. Miljömärkning Sverige AB
102. MRV – branschorganisation för EN-godkända minireningsverk
103. Mälarenergi AO vatten
104. Norrköping vatten AB
105. Ramböll
106. Scandinavian Biogas Fuels
107. SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut
108. Stockholm Vatten
109. SWECO-VIAK
110. SWEDAC
111. Svenska bioenergiföreningen
112. Sveriges konsumenter
113. SYVAB
114. Villaägarnas Riksförbund
115. VINNOVA
116. WRS Uppsala AB
117. WSP
118. Världsnaturfonden i Sverige, WWF

Remissunderlaget består av sju (7) dokument, nr 1-5 återfinns under respektive länk och nr 6-7 bifogas i pappersformat.

1. Styrmedel för en hållbar åtgärdstakt av små avloppsanläggningar - Slutrapportering av regeringsuppdrag enskilda avlopp.
<https://www.havochvatten.se/download/18.16a42a771405a5e96072fe6/1379305996556/Slutrapportering+av+regeringsuppdrag+enskilda+avlopp-1.pdf>
2. Bilaga Funktionskrav för Små Avlopp – Underlag för beslut om krav på reduktions- och utsläppsnivåer av fekala mikroorganismer från små avloppsanläggningar.
<https://www.havochvatten.se/download/18.16a42a771405a5e96072fe8/1379306027142/Bilaga+Funktionskrav+sm%C3%A5+avlopp-mikroorganismer-1.pdf>
3. Bilaga Konsekvensanalyser av nya styrmedel för små avloppsanläggningar.
<https://www.havochvatten.se/download/18.16a42a771405a5e96072fea/1379306053723/Bilaga+konsekvensanalys-1.pdf>
4. Missiv/beslut till slutrapport.
<https://www.havochvatten.se/download/18.16a42a771405a5e96072fed/1379306713331/Missiv+Beslut-1.pdf>
5. Bilaga Samrådsyttrande Boverket.
<https://www.havochvatten.se/download/18.16a42a771405a5e96072fb4/1379164457299/Bilaga+Samr%C3%A5dsyttrande+BoV-1.pdf>
6. Framställan om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13), M2012/2674/Nm.
7. Hemställan om föreskriftsrätt rörande små avlopps miljöpåverkan, M2012/1777/Nm.

Om remissunderlaget önskas i pappersformat så hör av er till Malin Gunnarsson, malin.gunnarsson@regeringskansliet.se

Remissvaren ska ha kommit in till Miljödepartementet senast den 11 april. Svaren bör skickas i elektronisk form (i word-format) per e-post till m.registrator@regeringskansliet.se och med kopia till malin.gunnarsson@regeringskansliet.se

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen och materialet i remissunderlagen.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

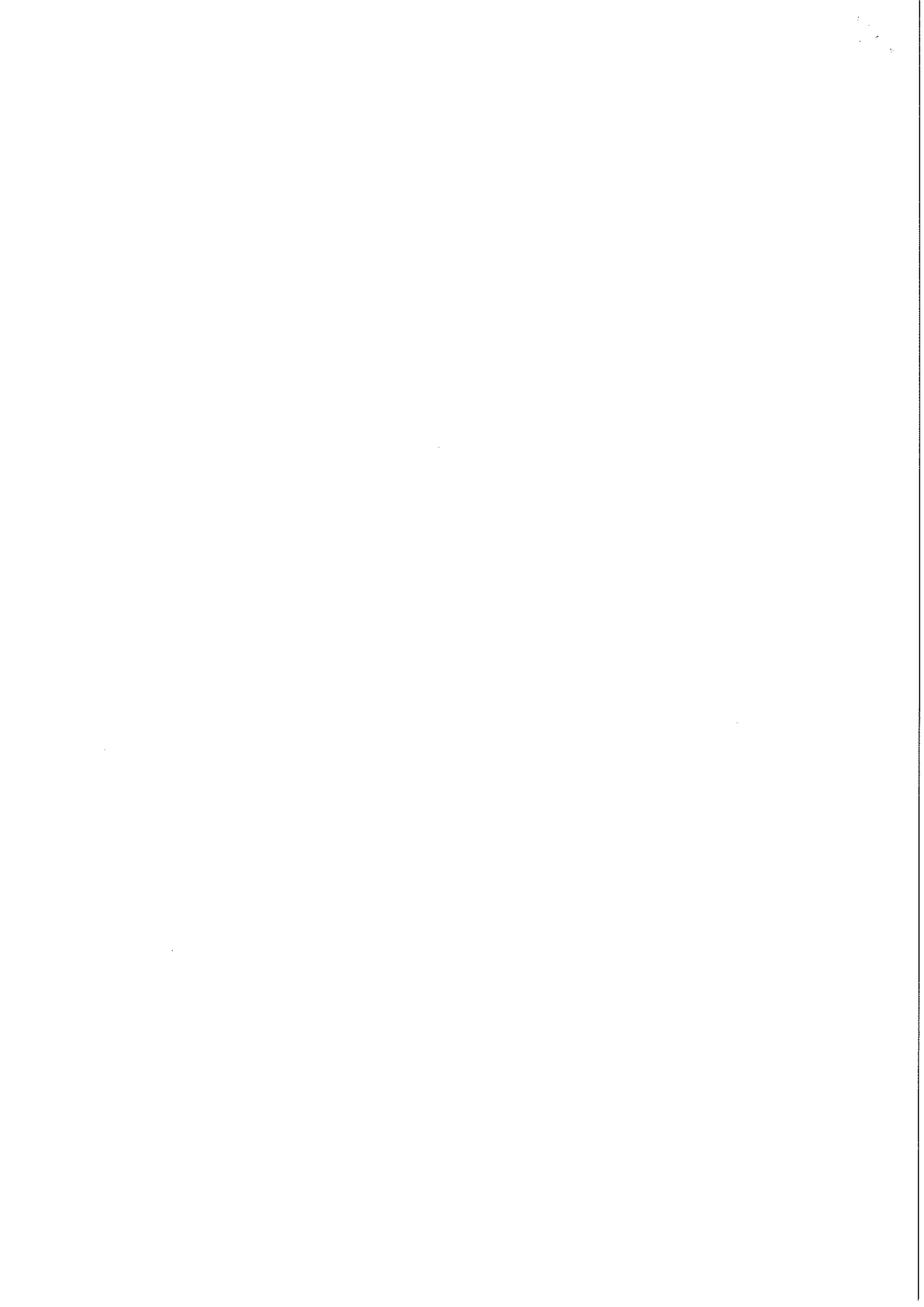
Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens publikation om att svara på remisser. Publikationen kan beställas från Regeringskansliet, Information Rosenbad, 103 33 Stockholm eller hämtas från nätet: www.regeringen.se. På webbplatsen finns även det remitterade materialet tillgängligt. När svarstiden för remissen har gått ut, så publiceras dessutom alla remissyttranden som kommit in på www.regeringen.se.

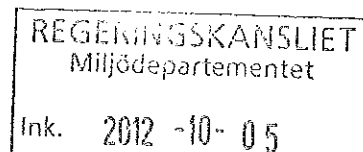

Stefan Berggren
Departementsråd

Kopia

Socialdepartementet/PBB/SFÖ
Finansdepartementet/BA/KSÄ K/SKA
Landsbygdsdepartementet/ELT
Näringsdepartementet/E HTE/E MOI/RT/TE/ENT/FIN/MK
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm

Ink. 2012-10-05

Datum
2012-10-04
Handläggare
Maria Hübinette

Diariernr
3516-12
Dir tel
010-6986148

Mottagare
Miljödepartementet
103 33 STOCKHOLM

~~Fick~~ Doc M2011/2009/Ma
M2012/2674/Nm

Framställan om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

Havs- och vattenmyndighetens förslag

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) förordar en ändring i 3 kap. 5 § första stycket 2 miljötillsynsförordningen (2011:13), så att bestämmelsens nuvarande lydelse "enskilda avlopp enligt 9 kap. miljöbalken" ersätts med följande text "Små avlopp för hushållspillvatten upp till och med 200 personekvivalenter enligt 9 kap. miljöbalken i de fall frågorna regleras i 13 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd".

Bakgrund

I 3 kap. 5 § första stycket 2 den aktuella utgåvan av miljötillsynsförordningen (2011:13) anges att Havs- och vattenmyndigheten ska ge tillsynsvägledning i frågor om

1. vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken, med undantag för frågor om markavvattning,
2. enskilda avlopp enligt 9 kap. miljöbalken,
3. fiske och vattenbruk, med undantag för frågor som omfattas av Kemikalieinspektionens vägledningsområde enligt 6 §,
4. miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken inom sitt ansvarsområde,
5. vattenskyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken, och
6. skydd av grundvatten.

Begreppet "enskilda" definierar möjligen vem som är verksamhetsutövare för avloppsanläggningen, det vill säga en enskild i motsats till det kommunala.

I arbetet med att föra över ansvar från Naturvårdsverket till Havs- och vattenmyndigheten kom Naturvårdsverket och inrättandeutredningen fram till en gränsdragning vid 200 personekvivalenter (pe) för de anläggningar som HaV skulle ansvara för. Dessa avloppsanläggningar för hushållspillvatten benämndes i detta sammanhang för "små avlopp". Vidare angavs bl.a. att benämningen "små avlopp" är bättre än "enskilda avlopp", eftersom sakområdet omfattar vägledning m.m. för reningsanläggningar i spannet från ett hushåll upp till 200 pe.

Vid samverkan mellan Naturvårdsverket och HaV i avloppsfrågor uppdrogs åt HaV att arbeta för att få till stånd en förändring i miljötillsynsförordningen, där benämningen "enskilda avlopp" byts ut mot att omfatta de avlopp som prövas enligt 13 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, det vill säga små avlopp för hushållspillvatten upp till och med 200 pe.

Beslut om denna framställan har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av utredaren Maria Hübinette. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Johan Löwenadler Davidsson, enhetschefen Ann Lundström och verksamhetsjuristen Giedre Mateikaite deltagit.

Björn Risinger

Maria Hübinette

Kopia till:

Naturvårdsverket

Bilagor:

1. Förslag till författningsändring

Bilaga 1

Havs- och vattenmyndigheten föreslår att 3 kap. 5 § miljötillsynsförordningen (2001:13) ska ha följande lydelse.

3 kap. 5 § Havs- och vattenmyndigheten ska ge tillsynsvägledning i frågor om
1. vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken, med undantag för frågor om markavvattning,

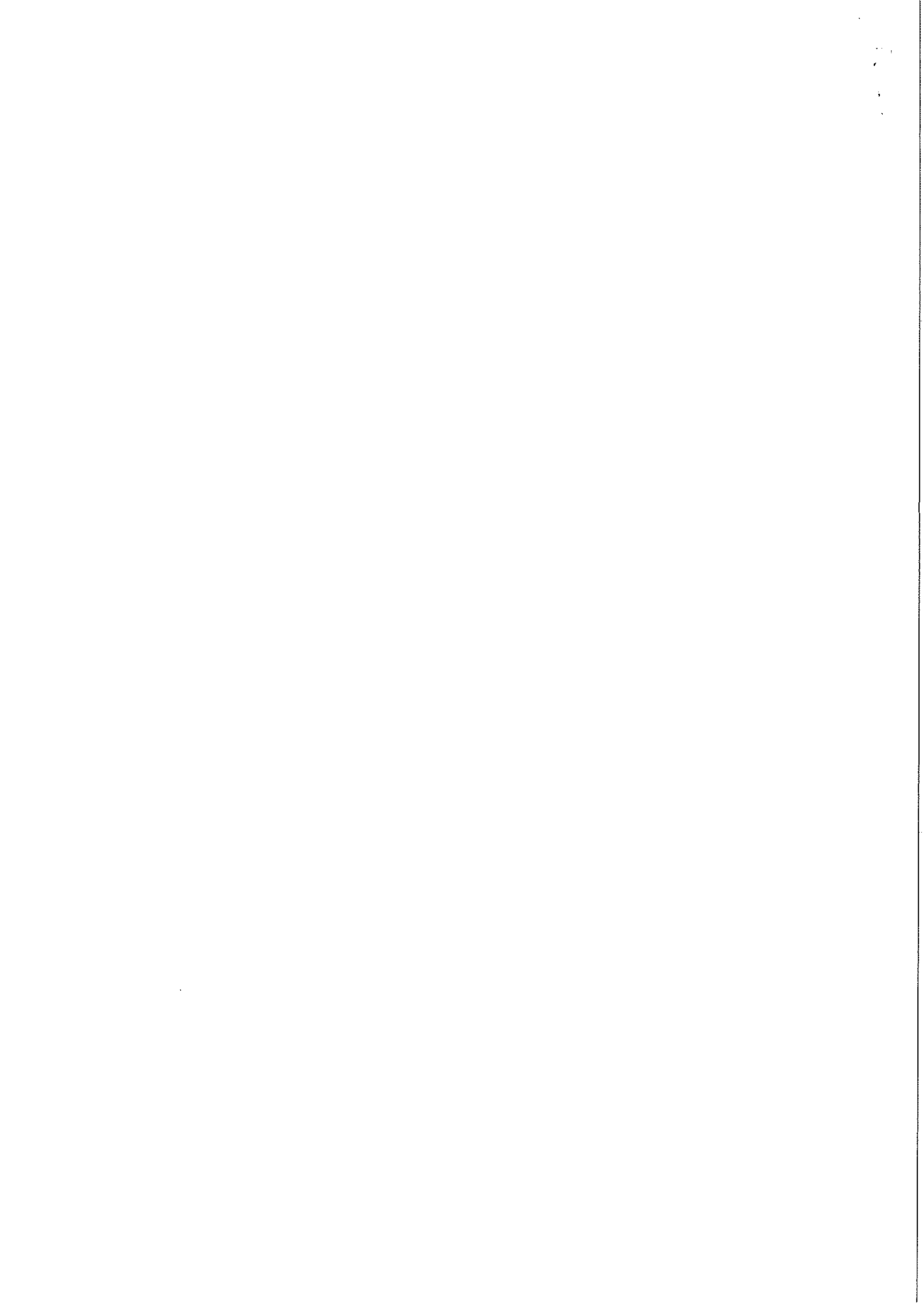
2. *små avlopp för hushållspillvatten upp till och med 200 personekvivalenter enligt 9 kap. miljöbalken i de fall frågorna regleras i 13 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.*

3. fiske och vattenbruk, med undantag för frågor som omfattas av Kemikalieinspektionens vägledningsområde enligt 6 §,

4. miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken inom sitt ansvarsområde,

5. vattenskyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken, och

6. skydd av grundvatten. Förordning (2011:642).

Hemställan

REGERINGSKANSLIET Miljödepartementet
Ink. 2012 -07- 0 2
Dnr. M2012/1777/Am

Datum
2012-06-28
Handläggare
Kajsa Berggren

Dnr
02775-2012
Dir tel
010-6986018

Mottagare
Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om föreskriftsrätt rörande små avlopps miljöpåverkan

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) hemställer härmed om föreskriftsrätt rörande små avlopps miljöpåverkan. Ett sådant bemyndigande placeras lämpligen i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd då bestämmelserna i en föreskrift om små avlopp kopplar till de särskilda bestämmelser om inrättande av avloppsanläggningar som återfinns i denna förordning.

Bakgrund

I arbetet med att föra över ansvar från Naturvårdsverket till Havs- och vattenmyndigheten kom Naturvårdsverket och Inrättandeutredningen fram till att HaVs ansvar bör omfatta avloppsreningsanläggningar upp till och med 200 personekvivalenter. Om de resonemang som föranlett den föreslagna gränsdragningen står bland annat att läsa i dokumentet "Slutrapport arbetsgrupp tillsyn o vägledning". Arbetsgruppen för övrig prövning som tillsattes i samband med inrättandeprocessen ansåg vidare att benämningen "små avlopp" är bättre än "enskilda avlopp" eftersom sakområdet omfattar tillsynsvägledning, vägledning etc. för reningsanläggningar i spannet från ett enskilt hushåll upp till 200 personekvivalenter, oavsett juridisk form.

HaV ser att det krävs förstärkta insatser för att påskynda åtgärdandet av olagliga och undermåliga små avlopp. HaV önskar därför förtydliga och förenkla regleringen rörande små avlopp för att på så vis underlätta för alla berörda parter. Målet är att genom förenkling och förtydligande öka lagefterlevnad, med minskade utsläpp av närsalter och hälsoskadliga substanser som följd. För att kunna genomföra detta önskar HaV bemyndigande att i samverkan med Boverket få utfärda föreskrifter om små avlopp.

Idag når vi inte målen

Att få till stånd ett ökat åtgärdande av de små avloppen har stor betydelse för det svenska miljöarbetet. Möjligheten att nå de nationella miljö kvalitetsmålen "Ingen övergödning", "Hav i balans levande kust och skärgård" samt "Levande sjöar och vattendrag", de EU-gemensamma direktivsstyrda målsättningarna om god ekologisk och kemisk status i våra vatten så väl som internationella överenskommelser så som ex. HELCOMS aktionsplan för Östersjön påverkas av hur väl vi lyckas med att åstadkomma ett förstärkt åtgärdande av de små avloppen.

Det styr- eller vägledningsdokument som finns tillgängligt för prövnings- och tillsynsmyndigheter rörande små avlopp idag är "Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten". Kopplat till de allmänna råden finns även en handbok om små avlopp (2008:3) som

Naturvårdsverket skrivit. Det bedrivs dessutom ett relativt omfattande väglednings- och tillsynsvägledningsarbete genom så väl löpande insatser som genom aktiviteter i kampanjform.

Trots detta så upplevs befintlig vägledning för området som alltför otydlig och otillräckligt bindande för att få till stånd det åtgärdsarbete som behövs för avloppsanläggningar med otillräcklig rening. Följden av en otydlig reglering blir att landets kommuner vid varje enskilt provningstillfälle ställs inför många gränsdragningsfrågor och att kommunerna regelbundet ifrågasätts med anledning av de ställningstaganden som gjorts.

Strax under en miljon hushåll i landet är i dag inte kopplade till kommunal avloppsrening. Ungefär 650 000 av dessa, har små avlopp med vattentoalett ansluten och 125 000 av dessa bedöms i sin tur inte ha längre gående rening än slamavskiljning. Det är sedan mer än 40 år förbjudet att från vattenklosetter släppa ut avloppsvatten som inte har genomgått längre rening än slamavskiljning till ett recipientvatten. Enligt beräkningar, som har utförts av Svensk Miljöemissionsdata 2009, släpper de enskilda avloppen ut 2900 ton kväve och 290 ton fosfor per år. Med dagens takt för tillsyn och åtgärdande av de små avloppen kommer det att ta drygt 70 år innan alla anläggningar hunnits igenom "varvet runt".

De regionala vattenmyndigheterna har i sitt åtgärdsprogram för 2009-2015 pekat ut tydligare styrmedel för de små och enskilda avloppen som en viktig åtgärds punkt. Havs- och vattenmyndigheten har numer ansvaret för denna "åtgärd 3" som säger; Havs- och vattenmyndigheten behöver, efter samråd med Naturvårdsverket och länsstyrelserna, ta fram underlag för, och utveckla föreskrifter och/eller andra styrmedel så att utsläppen av kväve och fosfor från enskilda avlopp reduceras till de ytvattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status på grund av övergödning.

Angränsande lagstiftning

Enligt 8 kap 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och närmare i 3 kap 9 § plan och byggförordningen (2011:338) ska ett byggnadsverk ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bland annat skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön.

Från den 1 juli 2013 måste byggprodukter där det finns en harmoniserad standard ha en prestandadeklaration och CE-märkning för att få säljas inom EU. CE är en förkortning för *Conformité Européenne* "i överensstämmelse med EG-direktiven". Förutsättningarna för att få CE-märka en produkt är att produkten överensstämmer med grundläggande krav på exempelvis hälsa, säkerhet, funktion eller miljö och föreskriven kontrollprocedur skall ha följts.

Boverket är ansvarig myndighet för frågan om CE-märkning av byggprodukter i enlighet med byggproduktförordningen. Tanken att kunna ta vara på kravet på CE-märkning för att även underlätta regleringen av de små/enskilda avloppens miljöeffekter är tilltalande. Den föreskrivna kontrollprocedur som avloppsreningsanläggningar skall genomgå omfattar dock inte obligatoriska test av reningsgrad vad gäller kväve och fosfor. Det finns dessutom anläggningstyper för avloppsrening ex markbäddar som inte omfattas av kraven på CE-märkning. Detta gör att en reglering med avseende på de små avloppens utsläpp av närsalter ur miljöaspekt behöver gå utöver den reglering som kommer att gälla för

byggprodukter i enlighet med byggproduktförordningen. All den samordning som är möjlig mellan olika lagstiftningar måste givetvis utnyttjas.

Exempel på frågor att utreda inför en ny föreskrift

Det finns ett flertal frågor som behöver utredas innan en föreskrift för små avlopp väl kan läggas fast. Det behövs därför göras en relativt omfattande utredning och konsekvensbeskrivning. Nedan berörs ett antal av de frågor som blir aktuella för utredning i samband med en ny föreskrift för de små avloppen.

- ✓ Det behöver utredas hur en föreskrift bäst skall utformas för att åstadkomma en ökad åtgärdstakt vad gäller äldre undermåliga avlopp och därmed minskade utsläpp av främst kväve och fosfor men givetvis även av andra miljöfarliga ämnen och mikroorganismer, viktiga ur miljö- och hälsoskyddsaspekt.
- ✓ Det behöver utredas vilka krav på anläggningarnas utformning och underhåll som det behöver ställas krav på i föreskriftsform.
- ✓ En analys av vad eventuella krav på ackreditering eller certifiering av installations- och underhållsentreprenörer för med sig behöver genomföras.
- ✓ Frågan om fosforåterföring från bland annat avlopp utreds för närvarande av Naturvårdsverket i samverkan med bland andra HaV. Erfarenheter från Naturvårdsverkets projekt tas omhand i samband med HaVs fortsatta arbete med de små avloppen.
- ✓ Relationen mellan miljölagstiftning och plan- och bygglagstiftning behöver utredas vidare i anslutning till en föreskrift för de små avloppen så att en tillräcklig reglering görs ur miljöhänsyn utan att för den skull omfatta onödig eller felaktig dubbelreglering.
- ✓ Det behövs en utredning av huruvida olika anläggningstypers närsaltsrening kan klassas för eventuellt typgodkännande med avseende på kväve- och fosforrening och hur en sådan hantering kan relateras till den CE-märkning som skall genomföras i enlighet med byggproduktförordningen.
- ✓ Det behöver belysas hur en ny reglering kan komma att påverka den inre marknaden (krav finns om att inom 15 arbetsdagar kunna besvara frågor om nya villkor för användning av byggprodukter inom landet (EU) nr 305/2011 (byggproduktförordningen))

HaV önskar föreskriftsrätt för små avlopp

Önskemål om ökad tydlighet rörande de små avloppen har inkommit till HaV från många olika berörda parter så som enskilda fastighetsägare, kommuner, länsstyrelser, anläggningsproducenter och installationsentreprenörer.

Föreskrifter rörande små avlopp skulle kunna:

- Förenkla prövningen för såväl enskild som för prövningsmyndighet
- Ge stöd till det kommunala tillsynsarbetet (stöd för prioriteringar)

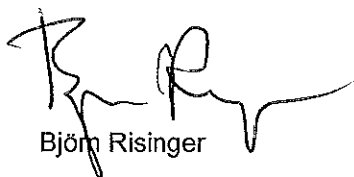
- Ge stöd till kommunernas informations- och vägledningsarbete gentemot enskilda
- Ge stöd till producenter och entreprenörer genom tydlig information om kravställningar

HaV har dragit slutsatsen att Naturvårdsverket som tidigare ansvarat för de små avloppen inte har haft föreskriftsrätt för området och att det är därför de stannat vid att ta fram det allmänna råd som idag upplevs som otillräckligt trots framtagen handbok och andra vägledande/tillsynsvägledande insatser.

Innan HaV vidtar de ganska omfattande utredningar som myndigheten ser behöver genomföras inför inrättande av en ny föreskrift för små avlopp önskar HaV få ett uttalat bemyndigande från Miljödepartementet om föreskriftsrätten inom området.

De små avloppen genererar idag med anledning av den otydliga regleringen mycket arbete och en onödig frustration vilket i förlängningen undergräver rättsefterlevande i landet. Ett tydligare regelverk efterfrågas av alla aktörer såväl av prövningsmyndigheter, som fastighetsägare, anläggningsproducenter och installationsentreprenörer. HaV önskar föra frågan ett stort steg fram och ser att föreskriftsrätt då är en förutsättning.

I ärendets handläggande har avdelningschef Björn Sjöberg, enhetscheferna Kajsa Berggren och Ann Lundström, utredarna Maria Hübnette och Margareta Lundin Unger samt verksjurist Karin Wall deltagit.

Björn Risinger

Kajsa Berggren

Kopia

Boverket

Miljösamverkan Västra Götaland